

Blekinge Tekniska Högskola
Institutionen för hälsa

NÄRIDROTTSPLATSER – FINNS DET PLATS FÖR FLICKORNA?

ANNA BJÖRKLUND

Examensarbete i Folkhälsovetenskap 15 hp
Kursbeteckning: FH1408
Folkhälsovetenskap
Juni 2014

Handledare: Ewy Olander
Blekinge Tekniska Högskola
Institutionen för hälsa
371 79 Karlskrona

NÄRIDROTTSPLATSER – FINNS DET PLATS FÖR FLICKORNA?

ANNA BJÖRKLUND

SAMMANFATTNING

Bakgrund: Ohälsotalen ökar och bristen på fysisk aktivitet är en bidragande faktor. Näridrottsplatser byggs för att främja befolkningens hälsa. Flickor har dock en hög frånvaro på näridrottsplatserna. Det är ett problem för samhällsplanerarna som ej vet hur de ska bygga för att få flickorna mer fysiskt aktiva. Det är värdefullt ur ett jämställdhets- och folkhälsoperspektiv att alla individer får ta del utav de hälsofrämjande arenor som finns att tillgå i samhället. Pojkarna har en dominerande roll på näridrottsplatsen och tidigare studier har antytt att sociala och kulturella faktorer är betydelsefulla i förståelsen för flickors frånvaro. **Syftet:** Syftet med studien var att undersöka vilka anledningar som finns till att flickor inte nyttjar näridrottsplatserna i samma utsträckning som pojkar samt att undersöka om näridrottsplatserna behöver genomgå någon form utav förändring för att flickor ska spontanidrotta. **Metod:** Studien utfördes med en kvalitativ enkät. Urvalet bestod utav fjorton flickor i åldrarna 15-19 år i en förort i Stockholm. Fyra flickor i åldrarna 18-19 valde att delta. Resultatbearbetningen genomfördes med en kvalitativ innehållsanalys. **Resultat:** Resultatet visar att pojkarnas beteende och attityder samt den fysiska miljöns utformning ligger till grund för flickornas frånvaro på näridrottsplatserna. Respondenterna efterfrågar även andra aktiviteter än de som erbjuds idag. **Slutsats:** Kommunerna bör se över den fysiska miljöns utformning för att flickors närvaro på näridrottsplatserna ska öka. Det behövs även en attitydförändring i samhället som tillåter att flickor deltar på samma villkor som pojkar.

Nyckelord

Spontanidrott, näridrottsplatser, fysisk aktivitet, flickor

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	1
BAKGRUND	2
Begreppet spontanidrott	2
Begreppet näridrottsplats.....	2
Begreppet hälsofrämjande arenor	2
Den fysiska aktivitetens roll för ungdomars hälsa	3
Genus och jämställdhet.....	3
Sociala och kulturella faktorer.....	4
Kommunernas satsningar.....	5
Ett relativt nytt område	5
SYFTE	6
METOD	6
Urval	6
Datainsamling	6
Dataanalys.....	7
Etiska överväganden	7
RESULTAT	7
Anledningar till att använda näridrottsplatserna	8
Spelutvecklingen stärks	8
Ojämn könsfördelning	8
Pojkars beteende och attityder.....	9
Besvärande känslor	9
Tryggare miljö	9
Trevligare fysisk miljö	9
Andra aktiviteter	9
Bättre fotbollsförutsättningar	10
DISKUSSION	10
Metoddiskussion	10

Resultatdiskussion.....	13
Slutsats.....	15
REFERENSLISTA	17
BILAGEFÖRTECKNING.....	20

INLEDNING

Flickor i övre tonåren spontanidrottar inte på samma sätt som pojkar. Flickorna nyttjar heller inte de näridrottsplatser som finns i samhället på samma sätt som de jämnåriga pojkarna (Blomdahl, Elofsson och Åkesson, 2012). Blomdahl et al. (2012) lyfter i sin forskningsrapport fram olika anledningar som att fel anläggningar byggs, att flickor har ett större intresse av organiserad idrott samt att flickor oftare tar platsen som åskådare och inte som deltagare.

Flera studier visar att flickorna inte använder sig av de näridrottsplatser som finns (Blomdahl, 2004; Blomdahl, 2005; Blomdahl et al., 2012; Blomdahl och Widegren, 1996; Book, 2007; Riksidrottsförbundet, 2007) och enligt Blomdahl (2004); Blomdahl (2005); Blomdahl och Widegren (1996); Riksidrottsförbundet (2007) har flertalet av de svenska studier som tidigare utförts skett med hjälp av observation och fokus har funnits på *vem* som nyttjar anläggningarna. Varför flickor i övre tonåren inte nyttjar anläggningarna på samma sätt som pojkar har inte studerats mer ingående.

Flickornas frånvaro på näridrottsplatserna är även ett problem för samhällsplanerarna som ibland inte vet hur de ska bygga för att främja den fysiska aktiviteten bland flickor. Flickornas önskemål är inte lika tydliga som pojkarnas och detta leder till svårigheter för de som planerar stadens offentliga miljöer (Dahlberg, 2014).

Den här studien vill utveckla de antaganden som lyfts i tidigare studier och ta fram bakgrundsfaktorerna till flickornas frånvaro. Studien ämnar även undersöka om näridrottsplatserna i sin nuvarande utformning tilltalar flickor i övre tonåren.

BAKGRUND

Begreppet spontanidrott

På 60- och 70-talet idrottade fler barn och ungdomar spontant än i idrottsföreningar. Denna trend avtog sedan något för att återupplivas under 1990-talet (Blomdahl et al., 2012). Idag är den mest populära spontanidrotten fotboll, men det finns även andra former utav spontanidrott såsom exempelvis skateboard, basket och handboll.

Första gången själva begreppet spontanidrott användes var 1989 (Blomdahl et al., 2012). Spontanidrott är enligt Riksidrottsförbundet (2007) den fysiska aktivitet som utförs i egenorganiserad regi. Spontanidrotten saknar vuxna som styr idrottandet, istället är det utförarna själva som bestämmer hur det ska gå till (Riksidrottsförbundet, 2007). Det är svårt att dra några tydliga gränser kring begreppet spontanidrott eftersom begreppet inte är tydligt definierat. Dovborn och Trondman (2007) inkluderar eget motionerade i begreppet, men det gör till exempel inte Larsson (2008) i sin doktorsavhandling. I den här studien ingår all form av idrott och träning som sker i egenorganiserad regi utan ledare eller organisation. I idrottsföreningar är antalet medlemmar och utövare ungefär 60 procent pojkar och 40 procent flickor, men i spontanidrotten är siffrorna 80 procent pojkar och 20 procent flickor (Blomdahl et al., 2012). Antalet flickor sjunker betydligt när det rör sig om deltagande i den egenorganiserade idrotten.

Begreppet näridrottsplats

Begreppet näridrottsplats har sitt ursprung i Norge där anläggningarna går under namnet ”Närmiljöanlägg” (Riksidrottsförbundet, 2007). Bakgrunden till byggandet utav näridrottsplatser är att uppmuntra till fysisk aktivitet i egenorganiserad regi. Enligt riksidrottsförbundets tidigare ordförande (Riksidrottsförbundet, 2007) är näridrottsplatser mindre anläggningar i boendemiljön som anpassas efter användarens önsknings. Den bakomliggande tanken är att de endast ska användas till spontanidrott och bli en mötesplats för de boende i området. Näridrottsplatserna ska även vara öppna för alla, tillgängliga, kunna användas utan att användaren behöver boka tid och de ska kunna användas året om. Näridrottsplatserna bör ha många olika användningsområden och inte vara bundna till endast en sorts idrott (Riksidrottsförbundet, 2007).

Riksidrottsförbundet (2007) lyfter fram vikten av att inte bara låta kommunerna vara delaktiga i skapandet av en näridrottsplats utan att låta olika grupper i samhället få vara med. Det är betydelsefullt att låta de individer som är fysiskt inaktiva få vara en del av planeringen, annars riskerar samhällsplanerarna att endast bygga för de som redan är fysiskt aktiva (Fahlén, 2007).

Begreppet hälsofrämjande arenor

En hälsofrämjande arena är en miljö som stödjer individen i att kunna ta ett eget ansvar när det kommer till att förbättra sin egen hälsa samt hjälpa individen främja och skydda hälsan (Medin och Alexanderson, 2000). Stödjande miljöer är både fysiska, politiska och sociala och de är alla kopplade till varandra (Pellmer och Wramner, 2007). Det finns flera olika former av hälsofrämjande arenor som exempelvis skolan, arbetsplatsen eller platsen där människan bor (WHO, 2014). Det är betydelsefullt att samhället erbjuder invånarna möjligheten att vara fysiskt aktiva och detta kan göras genom att skapa hälsofrämjande arenor. De hjälper till att

bygga upp individens självförtroende i relation till deras egen hälsa (WHO, 1998). Näridrottsplatser är en hälsofrämjande arena där individen kan vara fysiskt aktiv.

Den fysiska aktivitetens roll för ungdomars hälsa

Ohälsan ökar i samhället och den beror många gånger på bristen på fysisk aktivitet (Pellmer och Wramner, 2007; prop. 2007/08:110). Ökad fysisk aktivitet är ett av de folkhälsomål som regeringen arbetar mot (prop. 2007/08:110). Näridrottsplatser som uppmuntar till spontanidrott skapar gratis möjligheter till fysisk aktivitet och kan bidra till att den fysiska aktiviteten ökar (Blomdahl et al., 2012). I dagens samhälle har människan blivit alltmer stillasittande och bekvämligheterna i samhället har ökat. Den fysiska inaktiviteten har en rad negativa effekter på hälsan (Schäfer Elinder och Faskunger, 2006).

När en individ är fysiskt aktiv främjar det hälsan på flera olika sätt och framför allt hos kvinnor har fysisk aktivitet en bevisat skyddande effekt mot hjärtsjukdomar (Schäfer Elinder och Faskunger, 2006). Fysisk aktivitet motverkar psykisk ohälsa såsom depression, oro och ångest. Fysisk aktivitet förbättrar däremot både kondition och styrka. WHO förutspår att depression kommer vara den näst vanligaste orsaken till funktionsnedsättning år 2020 och att fysisk inaktivitet ligger bakom 6-7 procent av alla förtida dödsfall på global nivå (Schäfer Elinder och Faskunger, 2006; WHO, 2001; WHO, 2012). De sjukdomar som fysisk inaktivitet leder till kostar det svenska samhället runt 6 miljarder kronor per år (Schäfer Elinder och Faskunger, 2006). Det finns således flera anledningar till varför fysisk aktivitet bör vara en prioriterad fråga bland samhällsplanerare och politiker.

Faskunger (2007) skriver att en av de allra viktigaste faktorerna när det kommer till att röra på sig utomhus är den upplevda tryggheten. Om en individ känner sig trygg använder också hen utomhusmiljön mer än en individ som känner sig otrygg. Enligt Boström (2006) tillhör unga kvinnor (16-29) den grupp som avstår att gå ut själva i allra störst grad. Även Blomdahl et al., (2012) lyfter fram otryggheten som ett skäl till flickornas frånvaro på näridrottsplatserna. Detta strider mot proposition 1998/99:107 som fastställer att flickor aldrig ska behöva avstå chansen till fysisk aktivitet i utomhusmiljön på grund av oro för brott. Tryggheten kan många gånger ligga på samhällsplanerarnas bord och det är deras ansvar tillsammans med andra ansvariga myndigheter att se till att trygghetsfrågan lyfts och att den ständigt är aktuell. Samhället är ansvarigt för att skapa stödjande utomhusmiljöer (Faskunger, 2007). Dock är trygghetsfrågan ett komplext problem som ej åtgärdas på en dag på grund av det stora antal faktorer som spelar in.

Genus och jämställdhet

Genus är människans sociala kön och det är det sociala könet som har inflytande över hur människan klär sig, betar sig samt vad hen bör göra och inte göra i livets olika situationer (RFSU, 2009). Det kallas även för det socialt konstruerade könet och är det som förväntas utav män och kvinnor beroende på vilket kön personen har.

Målområde 1 i proposition 2007/08:110 berör delaktigheten i samhället och lyfter fram vikten av att både män och kvinnor ska ha samma sorts möjligheter inom livets alla områden. Upplever en individ att hen inte kan påverka sitt liv samt att hen inte har något inflytande över de olika miljöerna hen vistas i kan det påverka individens hälsa (prop 2007/08:110). Den svenska jämställdhetspolitiken syftar till att både män och kvinnor ska ha lika mycket makt och samma typ utav makt. Män och kvinnor ska kunna ta del utav det offentliga rummet på samma villkor (prop 2005/06:155). Sett ur ett jämlikhetsperspektiv är det en stor grupp som

berörs av problemet eftersom hälften utav Sveriges befolkning är utav det kvinnliga könet. När flickorna inte erbjuds möjligheten att delta i det spontana idrottslivet är de heller inte delaktiga i samhället på samma villkor som pojkarna. Detta skulle då strida mot de folkhälsomål som regeringen arbetar mot.

Sociala och kulturella faktorer

Sjöberg (2006) har i sin forskningsrapport kommit fram till att pojkar i allmänhet tycker att det är viktigare med tävlings- och framgångsvärden när de idrottar på fritiden än vad flickor tycker. Enligt Sjöberg (2006) anser flickor att det är viktigare med sociala värden. Pojkar är i unga år mer inriktade på aktivitet till skillnad från flickor som är mer inriktade på relationer. Pojkar får självbekräftelse genom aktivitet och resultat inriktade handlingar. Flickor skapar sin identitet genom nära relationer och enligt Sjöbergs (2006) studie är inte det relationer som skapas genom utövandet av spontanidrott utan de skapas utanför idrottsplatsen. Fahlén (2007) framhäver även att flickor eventuellt tilltalas mer utav den organiserade idrotten. Sjöberg (2006) menar att spontanidrotten i sin nuvarande form passar bättre för pojkar och deras uttalade önsningar och med tanke på detta antagande kan det finnas ett större behov bland pojkar att utöva spontanidrott på de anläggningar som idag finns tillgängliga.

Fahlén (2007) påstår att näridrottsplatserna är för ”grabbiga” och flickor kan uppleva att de blir bedömda och granskade av pojkarna. Många gånger blir pojkarnas idrottsutövande aggressivare och hårdare när flickorna väljer att delta. Pojkarna spelar för att vinna och de tar inte spelet med flickorna på allvar. I Dovborn och Trondmans (2007) studie gjorda på flickor i mellanstadiet uppger flickorna att de ses som motståndare istället för medspelare. Även Dovborn och Trondmans (2007) etnografiska studie visar att pojkarnas spel blir hårdare när flickorna beträder spelplanen. I Swains (2000) studie på mellanstadieelever uppgav flickorna att de många gånger önskade vara med men att pojkarna var alldeles för dominant på grund av sin styrka. När flickorna väl är delaktiga exkluderas de medvetet och då ger flickorna upp. Även pojkarna ansåg att deras idrottsutövande var för hårt för flickorna. Book (2007) menar att några av de möjliga förklaringarna till varför flickor inte deltar kan vara utbudet, efterfrågan samt utestängande men hon framhäver även att mer kunskap krävs kring spontanidrott.

Enligt Blomdahl et al. (2012) vill flickor spontanidrotta mer än vad de jämnåriga pojkarna vill, men trots det lyser flickorna med sin frånvaro och en anledning som nämns är att flickorna inte vet hur de ska vara fysiskt aktiva. Samtidigt visar Blomdahl et al. (2012) i sin forskningsrapport upp skillnader i idrottsintresset mellan flickor och pojkar. Flickor har många gånger inte idrott som viktigaste intresse till skillnad mot pojkar där idrott är ett ständigt återkommande diskussionsämne.

Näridrottsplatserna är öppna för både pojkar och flickor vilket kan vara ett hinder för flickorna med tanke på att inom föreningsidrotten tränar pojkar för sig och flickor för sig. Detta leder till att när flickor och pojkar ska samsas anser sig pojkarna vara de självklara tolkarna av hur utomhusverksamheterna ska spelas, flickorna måste vara med på pojkarnas villkor. Flickorna måste även spela mot pojkar som många gånger är både större och starkare än vad de är (Blomdahl et al., 2012).

Det kan även finnas värderingar i samhället som bidrar till att flickor inte deltar i spontanidrott på samma villkor som pojkar. Föräldrar uppmuntrar inte flickor att spontanidrotta i samma utsträckning som de uppmuntrar pojkar (Elofsson, 2001). Enligt Blomdahl et al. (2012) höjs statusen för en pojke om han är bra på idrott, det gör den däremot

inte för en flicka. Föräldrarnas inställning till idrott är en viktig faktor som har stor betydelse för barnens fysiska aktivitet (Meckbach och Lindvall, 2008). Dovborn och Trondman (2007) menar även på att många vuxna ser pojkarnas idrottande som en väg till att bli man till skillnad mot flickornas resa mot att bli kvinna. Idrottande är inte något som gör en flicka till en kvinna, men det gör en pojke till en man och speciellt om han spelar hårt och tufft. Pojkar får visa sin manlighet på näridrottsplatsen (Swain, 2000). Fotbollsplaner anses vara något maskulint och flickorna tar därför inte steget ut på fotbollsplanen. Det är pojkarnas område (Clark och Paechter, 2007). Elofsson (2001) menar på att många föräldrar anser att det är viktigare när söner idrottar än när döttrar idrottar. Föräldrar stöttar även söner mer, något som ofta är omedvetet. Det kan tyda på att det är strukturerna i samhället som behöver granskas och förändras.

Det kan även finnas kulturella olikheter när det kommer till utövandet utav spontanidrott. Flickor med utländsk bakgrund idrottar mindre än flickor med svensk bakgrund och mycket mindre än pojkar. Ungefär 13 % av alla flickor med utländsk bakgrund spontanidrottar jämfört med 23% av flickorna med svensk bakgrund (Trondman och Dovborn, 2006). Dessa siffror är väsentligt lägre än siffrorna för pojkar i samma ålder där 56% av pojkarna med utländsk bakgrund spontanidrottar jämfört med 39% av pojkarna med svensk bakgrund (Trondman och Dovborn, 2006). Det finns också skillnader kring vilka idrotter föräldrarna uppmuntrar barnen till att utöva. Föräldrar födda utanför Sverige är mer positiva till att flickorna spelar basket till skillnad mot andra idrotter. Basket anses vara en flickidrott i många länder och är därför accepterad (Riksidrottsförbundet, 2003).

Kommunernas satsningar

Det är betydelsefullt ur ett kommunperspektiv att veta om det finns något behov bland flickor att skapa hälsofrämjande arenor i form av näridrottsplatser. De som planerar utemiljöns utformning behöver veta vad flickorna har för åsikter för att kunna bygga hälsofrämjande arenor för alla (Dahlberg, 2014).

De flesta kommuner i Sverige satsar mer på pojkarna och deras intressen. Det investeras lite i de anläggningar som flickor är intresserade utav som exempelvis basket, handboll och volleyboll. Det byggs fler fotbollsplaner och skateboardramper, men det kan bero på att pojkarna har fler önskemål än vad flickorna har (Blomdahl et al., 2012).

Den typiske näridrottsplatsanvändaren är en pojke i åldern 13-16. Enligt Fahléns (2007) enkätstudie har en tredjedel utav flickorna på högstadiet använt näridrottsplatserna mot 50% av pojkarna.

Stockholms stad (2013) satsar extra mycket på att få flickor med utländsk bakgrund i åldrarna 13-20 fysiskt aktiva. Idag är det denna grupp som är mest fysiskt inaktiv. I Stockholm har alla nämnder till uppgift att se till att flickorna idrottar mer och staden arbetar för ett jämställt idrottande (Stockholms stad, 2013).

Ett relativt nytt område

Forskning kring spontanidrott och näridrottsplatser är ett relativt nytt område och det finns ännu inga tydliga svar på varför flickornas närvaro är lägre än pojkarnas. Det finns möjliga förklaringar som flickors upplevda otrygghet i utemiljön, sociala normer och värderingar, kulturella skillnader och kommunernas satsningar på en viss typ av näridrottsplats som möjligtvis inte tilltalar alla. Om flickorna upplever att de inte har samma tillgång till det offentliga rummet bör det lyftas fram och diskuteras. De olika bakomliggande anledningarna

bör belysas och få en framträdande roll i debatten kring utemiljöns utformning, fysisk aktivitet och folkhälsa. När den fysiska inaktiviteten i samhället ökar och tar sig längre ned i åldrarna är det betydelsefullt att fånga upp flickornas perspektiv på betydelsen av näridrottsplatser.

SYFTE

Syftet med studien var att undersöka vilka anledningar som finns till att flickor inte nyttjar näridrottsplatserna i samma utsträckning som pojkar. Syftet var också att undersöka om näridrottsplatserna behöver genomgå någon form utav förändring för att flickor ska spontanidrotta.

METOD

Undersökningen genomfördes som en empirisk studie. En kvalitativ ansats användes för att få förståelse för flickors tankar och upplevelser om näridrottsplatser och hur de används (Bryman, 2002).

Urval

Studien utfördes på en fritidsgård i en förort i Stockholm. Förorten har 36 000 invånare, varav ungefär 24 000 är personer med utländsk bakgrund. Fritidsgården valdes ut på grund av att de hade en tjejkväll en gång i veckan som besöktes utav en stor grupp flickor. Arbetsledarna uppgav att de hade en god kontakt till ungdomarna vilket var en bidragande orsak till att fritidsgården valdes ut. Efter samtal med den aktuella stadsdelsförvaltningen visste författaren att många flickor brukade besöka fritidsgården. Fritidsgården var även en samlingsplats för stadsdelens unga och därför lämpade den sig bra för studiens syfte. Urvalet bestod av flickor i åldrarna 15-19 år som besökte fritidsgården den aktuella tjejkvällen. Tillsammans med fritidsgårdens förste fritidsledare kom författaren överens om att alla flickor som var närvarande skulle erbjudas möjligheten att få delta i studien. Urvalet kan betecknas som ett bekvämlighetsurval (Bryman, 2002). Användandet av ett bekvämlighetsurval innebär att antalet respondenter bestämdes utav hur många flickor som fanns att tillgå i lokalen just den kvällen som studien genomfördes.

Datainsamling

Första kontakten med fritidsgården togs via mail (se Bilaga 1). Verksamhetschefen och biträdande verksamhetschefen gav via mail samt telefon sitt godkännande till att studien fick genomföras på fritidsgården och hänvisade till förste fritidsledaren. Samma dag som studien skulle utföras lämnades 25 stycken frågeformulär (se Bilaga 2) samt 25 stycken samtyckesblanketter (se Bilaga 3) över till förste fritidsledaren. Frågeformulären låg då i vita kuvert. Författaren informerade förste fritidsledaren kring studien. Förste fritidsledaren vidarebefodrade informationen till arbetsledarna som i sin tur förklarade studien för de närvarande flickorna. Arbetsledarna delade ut ett frågeformulär med sju frågor till varje respondent. Frågorna var öppna vilket innebar att respondenterna fick svara fritt. Detta bidrog till att författarens förutfattade meningar kring ämnet inte fick någon framträdande roll (Bryman, 2002). Alla frågeformulär var anonyma. Det fanns en inledande fråga om ålder för att författaren skulle få reda på åldern på den som hade svarat. Respondenterna fyllde i frågeformulären på fritidsgården, lade tillbaka dem i de vita kuverten och återlämnade till den

förste fritidsledaren. Fjorton flickor mellan 15-19 år var närvarande och fyra flickor i åldrarna 18-19 beslöt sig för att delta. Det var ingen i åldern 15-17 som valde att medverka i studien.

Dataanalys

Resultatbearbetningen genomfördes med en kvalitativ innehållsanalys (Bryman, 2002). Kvalitativ innehållsanalys användes för att få fram de olika nyanserna i flickornas svar samt för att kunna göra en beskrivande analys (Bryman, 2002). När intervjuerna hade genomförts läste författaren igenom respondenternas svar flera gånger. Varje gång svarsformulären lästes igenom gjordes anteckningar på ett nytt papper för att få ned de funderingar och idéer som växte fram under läsandets gång. Respondenternas svar fördes sedan över elektroniskt för att författaren skulle få en bättre överblick. Författaren kodade sedan centrala begrepp i svaren. Det innebär att de centrala begreppen kortades ned till några få ord (Graneheim och Lundman, 2004). Dessa ord var det som var tyngdpunkten i respondentens svar. Utifrån koderna tog sedan ett antal kategorier fram. En kategori beskriver kodernas sammanhang (Shannon och Hsiu-Fang, 2005).

Etiska överväganden

Enligt SFS 2003:460 finns det ett antal krav som bör uppfyllas för att studien ej ska bryta mot forskningens etiska regler. Det är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, i.d).

Det informationskrav som behöver uppfyllas innebär att deltagarna erhåller tydlig förhandsinformation om studien så att de vet vad de deltar i, att det är frivilligt att delta och att de har rätt att avbryta studien när de vill (Bryman, 2002). Alla deltagande flickor fick information kring studien och att det var frivilligt att delta. Denna information fick de skriftligt på frågeformulären och samtyckesblanketten samt muntligt utav arbetsledarna.

Samtyckeskravet innebär att samtycke hämtades från respondenterna. Respondenterna godkände sin egen medverkan. Konfidentialitetskravet menar på att personuppgifterna ska skyddas och att det inte ska gå att identifiera respondenterna i efterhand. Alla frågeformulär var anonyma och de hanterades med största försiktighet. Nyttjandekravet innebär att de uppgifter som samlats in endast får användas till den här studien (Bryman, 2002) och därför hanterades formulären som ovan nämnts med största försiktighet. Respondenterna var över 18 år och behövde endast ge sitt eget samtycke.

Innan studien påbörjades gjordes först en etisk egengranskning (se Bilaga 4) och en ansökan skickades iväg till etikkommittén Sydost på Blekinge Tekniska Högskola för en rådgivande etisk granskning av studiens syfte, urval samt frågeformulär. Ansökan skickades iväg för att säkerställa att studien inte strider med de etiska principer som finns. Etikkommittén hade inget att anmärka på i ansökan (dnr EPK 2018-2014).

RESULTAT

Resultatet visar på att det finns flera olika aspekter som påverkar flickornas nyttjande av näridrottsplatserna samt flickornas beslut till att spontanidrotta eller till att inte spontanidrotta. Resultatet av databearbetningen gav tre teman. De olika temana är *Positivt med näridrottsplatserna*, *Hinder i nyttjandet av näridrottsplatser* samt *Förbättring utav näridrottsplatserna*. Kategorierna och temana presenteras nedan (se Figur 1). I texten som följer är koderna kursiverade. Citat har lyfts fram för att stärka studiens trovärdighet.

Figur 1.

Kategori	Tema
Anledningar till att nyttja näridrottsplatserna	Positivt med näridrottsplatser
Spelutvecklingen stärks	
Ojämn könsfördelning	Hinder i nyttjandet av näridrottsplatser
Pojkars beteende och attityder	
Besvärande känslor	
Tryggare miljö	Förbättring utav näridrottsplatser
Trevligare fysisk miljö	
Andra aktiviteter	
Bättre fotbollsförutsättningar	

Anledningar till att använda näridrottsplatserna

I enkäterna framkom det att det som är positivt med näridrottsplatserna är att det är *kul* att träna. Det är även positivt att det är *nära* hem, så att flickorna inte behöver åka eller gå längre sträckor för att kunna utöva spontanidrott.

”Det är bra eftersom att det är nära hem och det är kul”

Spelutvecklingen stärks

Svaren lyfter även fram positiva saker med att idrotta tillsammans med pojkarna. Genom att spela tillsammans *utvecklas* flickorna som spelare. Respondenterna anser att tillsammans med pojkarna *förbättrar de spelförståelsen* och de vågar allt mer. Det är roligt att ha pojkarna som medspelare för flickorna upplever att de *blir modigare*.

”Bra för att vi utvecklas men tråkigt för att dem skrattar”

”Väldigt kul. Man förbättrar spelförståelsen och man blir allt mer modigare”

Ojämn könsfördelning

Flera utav respondenterna tar upp problemet med *tjejernas frånvaro*. Det är för få flickor på näridrottsplatserna. De vill att antalet flickor som spontanidrottar ökar och att flickornas rättigheter förbättras. Det blir inte lika roligt att utöva spontanidrott när det *bara är killar där*.

”Mer tjejer och rättigheter för tjejer”

”Tråkigt, bara killar där”

Pojkars beteende och attityder

Respondenterna upplever att pojkarnas närvaro i många fall hindrar dem från att nyttja näridrottsplatserna. De menar på att pojkarnas beteende kan vara en faktor som i en del fall upplevs som något negativt. *De skrattar* åt flickorna när de vill vara med och spela och då vill inte de längre vara med. Flickorna tar upp det faktum att pojkarna visar upp ett *hat mot flickorna* när de idrottar tillsammans på näridrottsplatserna. Flickornas spelförståelse uppskattas inte av pojkarna och då tar deras negativa känslor sitt uttryck i hat. I studien framkom det även att respondenterna inte får vara med på grund av att de är tjejer och att killarna tar i för mycket och använder *hårda tag*.

”Dom skrattar åt oss tjejer för att vi är mindre bra”

”För mycket hat mot oss tjejer på grund av vårt spelförståelse”

”Hårda killar som inte låter mig spela med dem för att jag är en tjej”

Besvärande känslor

Flickorna anser att det är kul att idrotta med killarna, men samtidigt känner de att det är *pinsamt* när killarna börjar skratta. Flickorna känner sig uttittade av pojkarna när de idrottar tillsammans. De upplever att pojkarnas blickar får dem att känna sig *obekväma*. Flickorna känner att de endast ses som objekt på näridrottsplatsen.

”Kul, men ibland pinsamt för att dem brukar skratta”

”Jag tycker inte om att idrotta med killar eftersom att dem tänker med nedre huvudet och kollar på tjejer istället för att träna och det är obekvämt”

Tryggare miljö

Belysningen på näridrottsplatserna måste förbättras. I svaren lyftes behoven utav mer belysning fram då näridrottsplatserna upplevs som mörka och obehagliga. Det är framför allt nattetid som respondenterna efterlyser mer belysning.

”Väldigt mörkt och läskigt”

Trevligare fysisk miljö

Det är även viktigt att näridrottsplatsen är *hel och ren* och flickorna önskar bättre städning. Respondenterna vill besöka en fräsch näridrottsplats där ordning råder. Det uppkommer även förslag om att *färgsättningen* på näridrottsplatserna bör ses över. Respondenterna menar på att de skulle spontanidrotta mer om näridrottsplatserna var rosa.

”Fräsch, ren, städat och trevliga människor”

”Rosa”

Andra aktiviteter

Respondenterna lyfte att de saknar en fram en annan form utav näridrottsplats. De önskar sig en *plats att utöva dans på*. Det rör sig då framförallt om reggaetondans.

”Jag skulle vela ha dansställen eftersom vi inte har det där jag bor. Det är en förort så mer reggaetondans”.

Bättre fotbollsförutsättningar

Fotbollskänslan behöver bli tydligare på näridrottsplatserna och det kan göras genom att de ansvariga anlägger mer konstgräs och sätter upp höga stängsel.

DISKUSSION

Diskussionen är indelad i två delar, en metoddiskussion och en resultatdiskussion. I metoddiskussionen diskuteras den valda metoden och dess styrkor och svagheter. I resultatdelen ställs respondenternas svar mot tidigare studier kring näridrottsplatser och spontanidrott.

Metoddiskussion

I denna studie valdes en kvalitativ enkät med öppna frågor. En enkät kan vara både kvantitativ och kvalitativ (Bryman, 2002). En kvantitativ enkät är standardiserad med samma svarsalternativ till alla respondenter jämfört med en kvalitativ där respondenterna får svara fritt. Kvantitativa enkäter använder ofta siffror för att beskriva det som studerats, medan kvalitativa enkäter använder text för att beskriva olika fenomen (Bryman, 2002). I denna studie var det mer värdefullt med beskrivande text än med statistik. En kvalitativ enkät användes för att få fram detaljer i respondenternas svar med en minimal styrning från författaren.

Det är värdefullt med kvaliteter av den anledningen att författaren vill studera de olika nyanserna i respondenternas miljö. En styrka med att använda sig utav en kvalitativ metod var att respondenterna fick besvara frågorna med sina egna ord. Styrkan med kvalitativa enkäter var att de får fram ett djup i svaren.

Författaren hade först planerat att utföra studien under lektionstid i en högstadieskola i den aktuella förorten. Respondenterna skulle ha en timme på sig att besvara frågorna och författaren skulle hela tiden vara närvarande, men skolan ansåg sig ej ha tid med att avvara någon lektionstid till enkätundersökningar i slutet på terminen. Då beslöts det att flickorna skulle ta med sig enkäterna hem. 125 frågeformulär delades ut till flickor i årskurs 7-9 som de tog med sig hem samt en samtyckesblankett till föräldrarna eftersom en del utav flickorna var under 15 år. De skulle återlämna dem en vecka senare. Samtyckesblanketten skulle skrivas på utav båda vårdnadshavarna och lämnas tillbaka samtidigt som frågeformuläret. När studien utfördes på detta sätt blev bortfallet hundra procent, ingen av flickorna hade lämnat tillbaka formulären. Det framkom att flertalet utav flickorna ej hade tagit med sig kuverten hem, utan lämnat dem i skolan. I samråd med arbetslagsledaren beslöts att ett utskick utav påminnelsebrev till de individer som avstod från att delta endast hade försenat studien ytterligare. Med detta i åtanke beslöt författaren att avbryta studien i skolan och istället inrikta sig på förortens fritidsgård. En utav nackdelarna med att respondenterna tar med sig enkäterna hem är att de kan bli liggande och glömmas bort. Behöver påminnelsebrev skickas ut försenas påbörjandet utav datainsamlingen och det blir mindre tid över till dataanalysen.

När studien skulle utföras i skolan var författaren som ovan nämnt tvungen att inhämta ett informerat samtycke från föräldrarna. Enligt SFS 1949:381 ska båda föräldrarna skriva under då beslut ska fattas som rör barnen och så även när det rör sig om forskning. Det kan ha en

negativ inverkan på den valda metoden. Det kan vara komplicerat för individer som exempelvis har skilda föräldrar att på så kort tid inhämta bådassamtycke. Författaren beslöt sig därför för att ändra målgrupp och vända sig till flickor över 15 år, då denna målgrupp ej behövde inhämta samtycke utav sina föräldrar (SFS 2003:460).

De stora bortfallen vid båda undersökningstillfällena tyder på att det finns flera svårigheter och svagheter med enkätstudier. Patel och Davidsson (2003) skriver att det är viktigt att ta reda på varför bortfallet blev så stort. Bortfallet är angeläget för resultatet och för att veta om undersökning är representativ eller ej. Det går endast att spekulera i det stora bortfallet i studien, men diskussionen är ändå viktigt att föra. Patel och Davidsson (2003) menar på att respondenterna eventuellt kan ha en gemensam egenskap som i sin tur leder till det stora bortfallet. Urvalet var flickor i tonåren och det kan i den åldern ta emot att skriva långa utförliga svar på frågor. Bryman (2002) tar upp problemet med enkättrötthet och det kan möjligtvis ha varit en bidragande orsak till de stora bortfallen vid båda undersökningstillfällena. Respondenterna kan tröttna om de inte upplever att frågorna är relevanta för dem (Bryman, 2002). Enligt förste fritidsledaren förstod inte de närvarande flickorna att studien var viktig även för dem och inte bara för författaren. Enligt förste fritidsledaren ansåg inte flickorna att studien hade någon betydelse för dem och deras verklighet. Arbetsledarna hade förklarat vikten utav att delta och därefter hade de svarande beslutat sig för att medverka. Det hade eventuellt varit till studiens fördel om författaren själv hade varit på plats när studien utfördes och själv fått berätta om studien, syftet och anledningen till varför just dessa flickor valts ut. Intresset för studien hade på så sätt kunnat väckas när den ansvarige för studien visade upp sitt eget intresse. Om semi-strukturerade intervjuer hade använts hade flickorna eventuellt kunnat bli mer engagerade och på så vis kunnat förstå vikten utav deras medverkan. Engagemanget hade kunnat väckas genom att flickorna hade fått en mer deltagande roll vilket sker i en intervju (Bryman, 2002).

Bryman (2002) nämner att det kan finnas ett problem med många öppna frågor och att somliga inte vill skriva långa svar. Problemet är att öppna frågor är svårare att besvara än slutna frågor samt att det kan leda till att respondenterna inte vill börja besvara frågorna då de ser att de behöver skriva mycket. Det är också något som tydligt syns i studien. Ingen utav respondenterna hade skrivit längre svar. I en intervju kan svaren bli utförligare. En annan svaghet i studien är att det inte gick att ställa sonderingsfrågor eller uppföljningsfrågor. Det förekom svar som hade behövts utvecklas och då hade det varit en fördel med intervjuer och sonderingsfrågor (Bryman, 2002). Nu är det svårt att veta exakt vad respondenterna menar med sina svar. Vid en intervju går det att lägga till eller dra ifrån om författaren kommer på något under intervjuens gång (Bryman, 2002). Med tanke på att den utvalda förorten är ett mångkulturellt område kan de som har problem med svenska språket ha svårigheter med att fylla i en enkät. Det behöver ej ha varit så i denna studie med tanke på att författaren inte vet vilka respondenterna är eller deras bakgrund, men det är värt att ha i åtanke när den valda metoden utvärderas. Det kan ej undvikas helt genom att använda sig utav intervjuer, men vid intervjuer kan intervjuaren förklara vad frågorna betyder och det bli enklare för respondenten att besvara frågan (Bryman, 2002). För en individ som har problem med språket kan det av den anledningen vara enklare att besvara en fråga muntligt än skriftligt. Valet utav metod har med största sannolikhet påverkat resultatet. En enkät var inte en lämplig metod i den här studien. Det hade varit bättre att använda sig utav semi-strukturerade intervjuer. Semi-strukturerade intervjuer hade möjligen lett till ett tydligare resultat med fler nyanser och ett märkbart djup (Bryman, 2002). Valet av metod bidrog till ett stort bortfall vilket med största sannolikhet påverkade resultatet. Antalet svarande respondenter var lågt, men svaren bidrog ändå med flera betydelsefulla aspekter. Eftersom respondenterna var fåordiga i sina svar hade det varit värdefullt med flera svar som hade bidragit med ytterligare nyanser.

Endast fyra utav fjorton flickor deltog vilket betyder att bortfallet var stort. I och med det stora bortfallet saknas svarfrån flickor i åldrarna 15-17. Detta kan ha påverkat resultatet då det eventuellt kan finnas stora skillnader på hur en 15-åring upplever näridrottsplatserna i jämförelse med en 19-åring. Andersson (2006) skriver att det finns olika sätt att minska bortfallet på. Det är viktigt att den som utför studien skickar med ett välskrivet brev med tydlig information om studien och studiens syfte. Det ska också finnas information om respondenternas anonymitet samt hur den insamlade datan kommer att hanteras. För att minska bortfallet är det även betydelsefullt om enkäterna är relativt korta med tydliga frågor. Flera utav dessa åtgärder vidtogs såsom informationsbrev om syftet, konfidentialiteten samt datahanteringen. Dessa åtgärder räckte dock inte för att minska bortfallet. Eventuellt borde färre, enklare och intressantare frågor ha använts som tilltalade målgruppen bättre. Det är dock svårt att avgöra om enkäten i sin nuvarande form var för lång eller inte (Bryman, 2002). Frågorna testades på fem testpersoner innan enkäten delades ut och då framkom det inte några önskningsom att enkäten borde ha varit kortare eller intressantare. Däremot anser författaren nu i efterhand att frågorna borde ha bytt plats. De frågor där flickorna hade skrivit lite längre svar uppfattades som mer intressanta och de borde ha placerats först för att väcka ett intresse.

Författaren anser att ett bekvämlighetsurval var lämpligt (Bryman, 2002). Fritidsgårdens tjejkväll var en bidragande faktor till att arenan ansågs lämplig för studien. Urvalet som gjordes på fritidsgården var inte lika representativt för stadsdelen som det som gjordes i skolan. Anledningen till varför dessa slutsatser dras är att skolan är en neutral plats där flickor med olika hemförhållanden, bakgrund och socioekonomiska förhållanden möts. Urvalet i skolan hade kunnat ge studien en ökad bredd utav olika nyanser i flickornas upplevelser. Till fritidsgården kommer i stor utsträckning de som tillåts vara ute sent för sina föräldrar och som dras till det fritidsgården har att erbjuda, vilket innebär att många utav stadsdelens ungdomar inte går dit.

En kvalitativ innehållsanalys användes för att få en innehållsrik beskrivning utav flickornas uppfattningar. Författaren anser att den valda analysmodellen (Graneheim och Lundman, 2004) lämpade sig för studiens syfte, men att det var svårt att få fram innehållsrika beskrivningar på grund utav de svarande respondenternas korta svar. Det var dock svårt att dela in svaren i kategorier. Det var det svåraste steget i innehållsanalysen. Författaren fick under analysprocessens gång hela tiden se tillbaka, skriva ned de meningsbärande enheterna och till slut växte de olika kategorierna och koderna fram.

Begreppen validitet och reliabilitet används främst inom kvantitativ forskning, men har även börjat användas inom kvalitativ forskning (Bryman, 2002). Validitet innebär att studien mäter det den ska mäta (Patel och Davidson, 2003). Som tidigare nämnts var inte enkäten den optimala metoden då svaren inte blev så detaljrika som förväntat. Validiteten i enkäten stärks dock via citaten. Enligt Bryman (2002) läggs det i kvalitativ forskning inte lika stor vikt vid mätning. Det finns dock andra kriterier att utgå ifrån i en kvalitativ studie. Tillförlitligheten innebär att studien är i överensstämmelse med reglerna som finns för forskning (Bryman, 2002). Denna studie utfördes efter de regler som finns. För att tillförlitligheten ska vara stor bör även respondentvalidering utföras, något som ej har gjorts i denna studie. Respondenterna får först ta del utav studiens resultat när studien är helt färdig. En annan kriterie är överförbarhet som innebär en tydlig och detaljerad beskrivning utav urvalet, analysprocessen samt studiens sammanhang (Bryman, 2002). Studien beskrivs på ett tydligt sätt vilket möjliggör överförbarheten. Bryman (2002) tar även upp äktheten och relevansen i studien. Studien är relevant inom sitt område och kan bidra med ett antal värdefulla aspekter. Den ger även en korrekt bild utav respondenternas olika upplevelser.

Resultatdiskussion

Resultatet visar att det både finns positiva och negativa aspekter med näridrottsplatser. Flickorna blir bättre idrottare, men samtidigt påverkar pojkarnas beteende och attityder samt den fysiska miljöns utformning flickornas möjligheter till att nyttja näridrottsplatserna. Resultatet bidrar med förklaringar till att besvara syftet.

Respondenterna tog fram få anledningar till varför de vill använda näridrottsplatserna i sin nuvarande utformning. Det verkar enligt deras svar inte finnas många anledningar till varför näridrottsplatserna ska användas. Detta kan vara en kombination utav det Blomdahl et al. (2012) och Dahlberg (2014) menar på, att flickor inte vet hur de ska vara fysiskt aktiva samt att de inte har några önskemål. Utan önskemål är det svårt att veta vad som behöver byggas för att få flickorna aktiva. Däremot verkar näridrottsplatserna till viss del leva upp till sitt syfte om man ser till vad ursprungstanken när de började byggas. Tanken var bland annat att de ska ligga i nära anslutning till bostaden (Riksidrottsförbundet, 2007) och det är en av de viktiga aspekterna som flickorna tar upp. Det är positivt att flickorna upplever näridrottsplatserna som ett bra inslag i bostadsmiljön.

Tidigare studier (Blomdahl et al., 2012; Book, 2007; Fahlén, 2007; Swain, 2000) visar på hur flickorna tar avstånd från näridrottsplatserna när pojkarna är närvarande. Respondenterna i denna studie menar däremot att det även finns positiva saker med att idrotta tillsammans med pojkar. De blir modigare, deras spelförståelse förbättras och de utvecklas som spelare. Det stämmer med andra ord inte helt och fullt att flickorna väljer att kliva av när pojkarna är med. Allt är dock inte positivt med att låta pojkar och flickor spela tillsammans. Det finns en del hinder, men det är viktigt att visa på att flickorna även ställer sig positiva till att flickor och pojkar idrottar tillsammans.

Det respondenterna uttalade sig mest om var hur pojkarna betar sig mot flickorna och hur flickorna upplever detta. Mycket utav det flickorna upplever hör samman med de sociala och kulturella faktorer som finns i samhället. Fahlén (2007) påpekade i sin studie att flickorna eventuellt inte tilltalas av idrott i egenorganiserad regi och ser man till resultaten i denna studie kan det möjligtvis bero på att flickorna inte utsätts för samma press i den organiserade idrotten som inom spontanidrotten. Inom den organiserade idrotten finns det alltid en ledare som är med och alla spelar för samma lag. Vinner man vinner man tillsammans, inom spontanidrotten är det mer fokus på individen och istället för gruppen. Blomdahl et al., (2012); Book (2007); Clark och Paechter (2007); Fahlén (2007); Sjöberg (2006); Swain, (2000) visar alla på de sociala faktorer som finns i samhället och som försvårar för flickorna att ta steget ut och spontanidrotta. Tankar som väcks är om flickorna är tillfreds med dagens situation och om de önskar att bli mer delaktiga på näridrottsplatserna. Flickornas egna svar tyder på att de vill ha en plats på näridrottsplatserna men att pojkarna tar för mycket utrymme. Resultatet visar att flickorna stöter på olika former utav problem när de spelar tillsammans med pojkar. Respondenterna har i sina svar tagit upp problemen med pojkars attityder och hur pojkarna betar sig. Det finns ett problem med att pojkarna är för hårdhänta och att de genom sina hårda tag ej låter flickorna vara med och spela. Det stämmer väl överens med det Fahlén (2007) och Book (2006) visar i sina studier. Fahléns (2007) studier påvisar ett samband mellan aggressivitet och hårdare tag bland pojkar när flickor beträder spelplanen. Respondenternas svar tyder på att detta kan leda till det utestängande som Book (2006) hänvisar till. När pojkarna tar i för mycket stängs flickorna ute. Resultaten bekräftar Swains (2000) påstående att flickorna önskar att vara delaktiga men att pojkarnas fysik är ett hinder.

Den attityd som pojkarna visar upp när flickorna vill beträda planen kan möjligtvis hänga ihop med de normer som finns i samhället. När pojkarnas reaktion är att skratta när flickorna vill vara med och spela utövar de sin makt och positionen som spelets självklara tolkare. Det tyder på att det finns problem med jämställdheten på näridrottsplatserna. Flickorna får därmed inte ta del utav det offentliga rummet på samma villkor som pojkarna. De upplever att de blir objektifierade istället för att bli sedda som medspelare. De reduceras med andra ord till att endast vara objekt, till en sak och inte till egna individer. Inom idrotten finns det en könsmaktsordning där sexobjektifieringen förstärker mannens status som atlet, medan kvinnans status förminskas (Jönsson, 2007). Det kan då vara ett problem att pojkarna och flickorna idrottar tillsammans när flickorna inte känner sig bekväma med situationen. Även Blomdahl et al. (2012) lyfter upp att problem kan uppstå när pojkar och flickor ska spela ihop. Det är värdefullt att fundera över vad detta kan bero på. Tanken med idrott bör ej vara att pojkar och flickor ska behöva idrotta åtskilda för att flickorna ska känna sig väl till mods. Det behöver föras en diskussion på samhällsnivå kring de sociala normer som styr i samhället.

Sett ut ett genusperspektiv ses kvinnor som svagare och inte lika starka och dominanta som män och detta är något som även finns inom idrotten (Fagrell, 2007). Flickorna tillåts inte vara med och det kan mycket väl bero på att pojkarna har en skev bild utav flickorna och deras förmågor. Enligt Fagrell (2007) kopplas flickor ihop med rädsla och feghet, två egenskaper som ej passar in på en person som utövar någon form utav idrott. Jönsson (2007) menar att om en utav flickorna är mindre bra kan det då genast kopplas ihop med kvinnliga egenskaper och då tar sig pojkarna rätten att skratta eftersom det som är kvinnligt är underordnat det som är manligt. Flickornas upplevelser på näridrottsplatserna rör den könsmaktsordning som finns i samhället. Det finns värderingar som är genusbestämda och dessa styr många gånger på näridrottsplatsen (Dovborn och Trondman, 2007). Dessa värderingar är en del utav de sociala och kulturella faktorer som styr i spelet mellan pojkar och flickor. Respondenterna uppger att idrottandet upplevs som tråkigt när pojkarna är med, vilket enligt Dovborn och Trondman (2007) kan ses som en form utav genusregim. Det är inte tråkigt för att idrottandet i sig är tråkigt utan för, precis som respondenterna uppger, tråkigt för att det endast är killar där och de inkluderar inte flickorna i sitt spel.

Respondenterna lyfter fram problemet med flickornas frånvaro och att det vistas för många pojkar på näridrottsplatserna. Den ojämna könsfördelningen kan tolkas olika beroende på vilket perspektiv tolkaren har. Resultatet av studien tolkas som att antalet pojkar bör vara på samma nivå som idag, men att antalet flickor bör öka. Flickornas spelförståelse förbättras tack vare pojkarnas närvaro och då vore det till flickornas nackdel om antalet pojkar minskade.

Vad kan denna ojämna könsfördelning bero på? Det kan finnas flera möjliga förklaringar till flickornas frånvaro. Det kan vara så att flickorna idrottar någon annanstans exempelvis cykling eller jogging, det framgår ej i denna studie. Det kan även vara så att flickorna avstår från att delta på grund av att det är för få tjejer närvarande, vilket leder till ett moment 22. Flickorna kan möjligtvis avstå på grund av den genusregim som råder ute på näridrottsplatserna (Dovborn och Trondman, 2007).

Sett ur ett folkhälsovetenskapligt perspektiv är det negativt med en ojämn könsfördelning på näridrottsplatserna då det kan leda till en ojämlig hälsa hos befolkningen i stort (Pellmer och Wramner, 2007). För att flickorna ska kunna fatta bra beslut rörande deras egen hälsa är det viktigt att de hälsofrämjande arenor som finns även är tillgängliga för alla (Pellmer och

Wramner, 2007). När flickorna anser att det är för få flickor och tråkigt för att endast pojkarna är närvarande nyttjar de inte denna potentiella hälsofrämjande arena till fullo.

Det är dock inte endast genusregimer och andra upplevda problem med pojkarnas närvaro och flickornas frånvaro som har inflytande över flickornas upplevelser. Folkhälsovetenskapen ser bland annat till den fysiska miljöns betydelse för hälsan (Pellmer och Wramner, 2007; Schäfer Elinder och Faskunger, 2006) och i denna studie är den fysiska miljön ytterligare ett hinder för flickorna. Näridrottsplatserna upplevs som mörka och läskiga vilket är en anledning till varför flickorna drar sig för att besöka dem. Studier visar att kvinnor i stor utsträckning känner sig otrygga i utomhusmiljön där belysning saknas (Boomsma och Steg, 2014). Om en stor grupp flickor i respondenternas åldrar undviker att gå ut på grund av att den fysiska miljön känns otrygg (Boström, 2006) handlar det om ojämlika livsvillkor för de båda könen. Näridrottsplatserna behöver dock inte bara ny belysning utan de behöver även städas oftare och bli både renare och fräschare. Många undviker att besöka mörka och nedskräpade platser. En sådan plats upplevs utav de flesta människorna som otrygg (Naturvårdsverket, 2013) och otrygga platser är ett hinder för många när de vill nyttja utomhusmiljön (Faskunger, 2007). Detta ligger till grund för Wilson och Kellings (1982) broken windows-teori som innebär att skräp på marken leder till mer skräp, vilket i sin tur leder till skadegörelse och en upplevd känsla av otrygghet. Precis som Blomdahl et al. (2012) skriver i sin studie visar respondenternas svar på att den upplevda otryggheten påverkar flickornas spontanidrottande. Flickornas möjlighet till fysisk aktivitet blir inskränkt när de ej vågar besöka näridrottsplatsen. Regeringen har här misslyckats med de hälsomål som sattes upp för 2000-talet (prop. 1998:99/107).

Det är inte endast belysningen samt städningen som behöver åtgärdas i den fysiska miljön utan det finns flera önskemål från flickornas sida. Respondenterna önskar en plats där de kan dansa. Enligt Blomdahl et al. (2012) är det pojkarnas önskemål som ligger till grund för vilka näridrottsplatser som byggs och då antar författaren att dans möjligtvis inte är ett av dessa önskemål. När kommunerna har som mål att få flickorna mer fysiskt aktiva (Stockholm stad, 2013) bör de då även bygga för flickorna. När Blomdahl et al. (2012) skriver att flickorna inte vet hur de ska idrotta, kan en anledning vara att det inte byggs utifrån det flickorna önskar. Om det byggdes fler hälsofrämjande arenor med dans som främsta användningsområde skulle flickorna möjligtvis veta hur de ska vara fysiskt aktiva.

Det är dock viktigt att påpeka att samtidigt som avsaknaden utav flickors önskemål om nya näridrottsplatser lyfts fram som ett problem (Dahlberg, 2014) är det inte alltid detta som är problemet. Respondenterna i denna studie efterfrågar inte endast nya former utav näridrottsplatser utan de efterfrågar även en förbättring och upprustning utav de fotbollsplaner som finns idag. Eventuellt är det inte bara pojkarnas beteende som ligger till grund för att flickorna inte finner sin naturliga plats på näridrottsplatsen, kanske är det även dess eftersatta underhåll som bidrar till flickornas frånvaro. För att få flickor mer fysiskt aktiva kan inbjudande näridrottsplatser i kombination med konstgräs och höga stängsel vara ett sätt att tillgodose deras önskemål.

Slutsats

Resultatet i studien lyfte fram flera viktiga aspekter i arbetet med att förstå flickornas frånvaro på näridrottsplatserna. Problemet ligger inte i pojkarnas höga närvaro, utan i flickornas höga frånvaro. Om kommunerna vill lyckas med sina mål att flickor i övre tonåren ska bli mer fysiskt aktiva och använda näridrottsplatserna bör de se över både renhållning samt belysning. Det behövs även en attitydförändring i samhället som tillåter att flickorna

deltar på samma premisser som pojkarna. Pojkarnas beteende och attityder gentemot flickorna är ej endast en fråga för idrotten utan det är en attityd som genomsyrar stora delar utav samhället. Ansvaret ligger hos både samhällsplanerarna, trafikplanerarna, landskapsarkitekterna samt övriga som har ansvar för utemiljöns utformning, men även hos samhället i stort som behöver förändras i grunden för att komma åt de normer och värderingar som styr. Studien kan ses som en pilotstudie för mer omfattande studier av flickors spontanidrottande och nyttjande utav näridrottsplatserna.

REFERENSLISTA

- Andersson, I (2006) *Epidemiologi för hälsovetare – en introduktion*. Lund: Studentlitteratur AB
- Blomdahl, U (2004) *Vilka är fotbollplanernas nyttjare 2003?* Stockholm: Idrottsförvaltningen
- Blomdahl, U (2005) *Vilka är de konstfrusna isbanornas nyttjare?* Stockholm: Idrottsförvaltningen
- Blomdahl, U., & Widegren, I (1996) *Missgynnade kvinnor av de offentliga satsningarna på fritidsmiljöer?* Stockholm: Fritid Stockholm
- Blomdahl, U., Elofsson, S., & Åkesson, M (2012) *Spontanidrott för vilka?* Stockholm: Idrottsförvaltningen
- Book, K (2007) Många små dörrar utan dörrvakt. *Svensk Idrottsforskning nr 3-4-2007*
- Boomsma, C., & Steg, L (2014) Feeling Safe in the Dark: Examining the Effect of Entrapment, Lighting Levels, and Gender on Feelings of Safety and Lighting Policy Acceptability. *Environment and Behavior* Vol46, Issue2, p193-212 doi: 10.1177/0013916512453838
- Boström, G (2006) *Hälsa på lika villkor*. Östersund: Statens folkhälsoinstitut
- Bryman, A (2002) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB
- Clark, S., & Paechter, C (2007) Why can't girls play football? Gender dynamics and the playground. *Sport, Education and Society* Vol12, issue3.261-276 doi: 10.1080/13573320701464085.
- Dovborn, C., & Trondman, M (2007) *Bollhegemoni och genusregim. En etnografisk fallstudie om spontanidrott i skolan*. Malmö Högskola.
- Elofsson, S (2001) *Kultur åt flickor – idrott åt pojkar – en studie av socialisering i relation till kön och social bakgrund*. Stockholm: Idrottsförvaltningen.
- Fagrell, B (2007) *Kroppstankar*. I Riksidrottsförbundet (red.) *Sexualiseringen i idrottens offentliga rum*. Stockholm: Riksidrottsförbundet
- Fahlén, J (2007) – Näridrottsplatser = spontanidrott = bättre hälsa hos barn och unga? *Svensk Idrottsforskning 3/4-2007*
- Farrington, D. P., & Welsh, B. C. (2002) Improved street lighting and crime prevention. *Justice Quarterly*, 19:2, 313-342 doi: 10.1080/07418820200095261
- Faskunger, J (2007) *Den byggda miljöns påverkan på fysisk aktivitet*. Östersund: Statens folkhälsoinstitut

- Graneheim, U. H., & Lundman, B (2004) Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*, vol24, issue2, pp105-112 doi: 10.1016/j.nedt.2003.10.00
- Jönsson, K (2007) *Könsmaksordningen, maskuliniteten och moralen*. I Riksidrottsförbundet (red.) *Sexualiseringen i idrotten offentliga rum*. Stockholm: Riksidrottsförbundet
- Larsson, B (2008) *Ungdomarna och idrotten. Tonåringars idrottande i fyra skilda miljöer*. (Avhandling för doktorexamen) Stockholm: Stockholms universitet
- Meckbach, J., & Lindvall, S (2008) Flickor och fysisk aktivitet – bilder av flickors och deras föräldrars skattning av fysisk aktivitet och inställning till idrott och hälsa. *Svensk Idrottsforskning nr 4-2008*.
- Medin, J., & Alexanderson, K (2000) *Begreppen hälsa och hälsofrämjande – en litteraturstudie*. Lund: Studentlitteratur AB
- Naturvårdsverket (2013) *Strategisk arbete för minskad nedskräpning. Vägledning för kommuner*. Stockholm: Naturvårdsverket
- Patel, R., & Davidsson, B (2003) *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur AB
- Pellmer, K., & Wramner, K (2007) *Grundläggande folkhälsovetenskap*. Stockholm: Liber AB
- Proposition 1998/99:107 *En idrottspolitik för 2000-talet – folkhälsa, folkrörelse och underhållning*. Stockholm: Kulturdepartementet
- Proposition 2005/06:155 *Makt att forma samhället och sitt eget liv – nya mål i jämställdhetspolitiken*. Stockholm: Näringsdepartementet
- Proposition 2007/08:110. *En förnyad folkhälsopolitik*. Stockholm: Socialdepartementet
- RFSU (2009) Genus – vårt sociala kön [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.rfsu.se/sv/Sexualundervisning/Artiklar-och-reportage/Att-arbeta-med-genus/Tva-genusovningar/> [2014-04-10]
- Riksidrottsförbundet (2003) *Etnisk mångfald och integration – visar idrotten vägen?* Stockholm: Riksidrottsförbundet
- Riksidrottsförbundet (2007) *Näridrottsplatser och spontanidrott*. Stockholm: Riksidrottsförbundet
- Schäfer Elinder, L., & Faskunger, J (2006) *Fysisk aktivitet och folkhälsa*. Östersund: Statens folkhälsoinstitut
- SFS 1949:381 *Föräldrabalken*. Stockholm: Justitiedepartementet
- SFS 2003:460 *Etikprövning av forskning som avser människor*. Stockholm: Utbildningsdepartementet

Shannon, S E., & Hsiu-Fang, H (2005) Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative Health Research* 11/2005 Vol15, Issue 9 doi: 10.1177/1049732305276687

Sjöberg, J (2006) *Vad tycker pojkar och flickor är viktigt när de idrottar/motionerar på fritiden?* (Examensarbete) Stockholm: Skarpnäcks Folkhögskola

Stockholms stad (2013) *Idrottspolitiskt program Stockholms stad 2013-2017*.

Swain, J (2000) The money's good, the fame's good, the girls are good: the role of Playground football in the construction of young boys masculinity in a junior school. *British Journal of Sociology of Education* Vol21, issue1, p95-109 doi: 10.1080/01425690095180

Trondman, M., & Dovborn, C (2006) *"Idrott är ingenting för flickor", säger Karolina. Om kultur, genus och idrott*. Malmö Högskola

Vetenskapsrådet (i.d) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Vetenskapsrådet

WHO (1998) *Health promotion Glossary*. Genève: World Health Organization

WHO (2001) *Mental Health A Call of Action by World Health Ministers* Genève: World Health Organization

WHO (2012) *Health 2020: a European policy framework supporting action across government and society for health and well-being*. Genève: World Health Organization

WHO (2014) Sundsvall Statement on Supportive Environments for Health. [Elektronisk] Tillgänglig:

<http://www.who.int/healthpromotion/conferences/previous/sundsvall/en/index1.html> [2014-03-31]

Wilson, J.Q., & Kellings, G.L (1982) Broken windows. *The Atlantic*

Personlig kommunikation:

Dahlberg, Sophie; samhällsplanerare Skärholmens stadsdelsförvaltning. 2014. Intervju 25 mars

BILAGEFÖRTECKNING

Bilaga 1: Mailkontakt

Bilaga 2: Frågeformulär

Bilaga 3: Samtyckesblankett

Bilaga 4: Etisk egengranskning

Bilaga 5: Exempel på innehållsanalys

Bilaga 1: Mailkontakt

Hej xxx!

Mitt namn är Anna Björklund och jag skriver just nu på min c-uppsats vid Blekinge Tekniska Högskola. Jag skriver om spontanidrott och näridrottsplatser och skulle gärna vilja dela ut ett frågeformulär till flickor mellan 15-19 som besöker xxx.

Jag gjorde min praktik hos xxxx stadsdelsförvaltning och då väcktes mitt intresse har kring ungdomar i xxx och jag vill gärna uppmärksamma deras tankar och funderingar kring ämnet.

Jag skulle vilja utföra undersökningen nu på onsdag 7/5 när ni har tjejkväll. Jag bifogar mer information angående studien.

Med vänlig hälsning,
Anna Björklund

Bilaga 2: Frågeformulär

Frågeformulär om näridrottsplatser och spontanidrott

Hur upplever du idrottsplatserna där du bor?

Jag vill ställa några frågor till dig som besöker xxx angående spontanidrott och näridrottsplatser. Undersökningen är en del av mitt examensarbete vid Blekinge Tekniska Högskola.

Det är frivilligt att delta i undersökningen och du kan när som helst avbryta din medverkan. Dina svar är anonyma och kommer inte kunna kopplas till dig.

Enkäten består av sju frågor och du svarar med dina egna ord. När du har svarat på frågorna lägger du frågeformuläret i det vita kuvert som följde med och lämnar tillbaka det till en utav de ansvariga på xxx.

Tack för att du vill delta i undersökningen!

Anna Björklund

Student Blekinge Tekniska Högskola

Frågeformulär om näridrottsplatser.

Hur gammal är du? Ringa in rätt ålder.

15 16 17 18 19

1. Hur mycket använder du idrottsplatserna där du bor?

2. Beskriv vad du tycker är bra med idrottsplatserna där du bor?

Frågeformulär om näridrottsplatser

3. Vad skulle du vilja ha på idrottsplatsen som inte finns idag?

4. Finns det något som hindrar dig från att använda idrottsplatserna? Skriv vad och varför.

Frågeformulär om näridrottsplatser

5. Vad tycker du om att idrotta tillsammans med killar på fritiden? Varför tycker du så?

6. Beskriv hur en idrottsplats ska se ut för att du ska vilja använda den.

Frågeformulär om näridrottsplatser

7. Skriv några egna tankar och funderingar som du har om att använda idrottsplatserna där du bor.

Tack för att du besvarade frågorna!

Bilaga 3: Samtyckesblankett

Samtycke till en enkätundersökning om flickors spontanidrottande och användande av näridrottsplatser.

Hej!

Jag heter Anna Björklund och studerar Folkhälsovetenskap med inriktning mot samhällsplanering vid Blekinge Tekniska Högskola. Jag arbetar för tillfället med ett kandidatexamensarbete som inriktar sig på näridrottsplatser och spontanidrott.

I mitt examensarbete ska jag undersöka vilka anledningar som finns till varför flickor i åldrarna 15 och uppåt inte nyttjar näridrottsplatserna i samma utsträckning som pojkar. Syftet är också att undersöka om det finns några särskilda behov av arenor för att flickor ska spontanidrotta. För att ta reda på detta planerar jag att låta flickor som besöker xxx få besvara en enkät.

Vill Du medverka i denna undersökning? Du som är över 15 år behöver endast ge ditt eget godkännande.

Enkäten består av sju öppna frågor som rör flickor och näridrottsplatser samt spontanidrott. Fritidsledarna lämnar ut enkäten som Du sedan fyller i på plats, stoppar den i ett vitt kuvert och lämnar tillbaka till fritidsledaren. Deltagandet är frivilligt och Du får avbryta studien när de vill. Enkäterna kommer att vara helt anonyma och materialet har godkänts av Högskolan.

Undersökningen kommer att presenteras i form av en uppsats vid Blekinge Tekniska Högskola. Den har genomgått en forskningsetisk granskning vid Etikkommittén Sydost. Allt material förstörs efter att uppsatsen har godkänts av Högskolan.

Med vänlig hälsning,

Anna Björklund tel: 073/6326110

annakristina82@gmail.com

Handledare Ewy Olander, Blekinge Tekniska Högskola, ewy.olander@bth.se tel.0455 -385413

Bilaga 4: Etisk egengranskning

Blankett för etisk egengranskning av studentprojekt, kliniskt forskningsprojekt eller motsvarande inför rådgivande etisk granskning

Projekttitel: Spontanidrott och näridrottsplatser – finns det plats för flickorna?

Projektledare: Anna Björklund

Handledare: Ewy Olander

		Ja	Tveksamt	Nej
1	Avser undersökningen att behandla känsliga personuppgifter (dvs. enligt Personuppgiftslagen behandla personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, eller medlemskap i fackförening eller att behandla personuppgifter som rör hälsa eller sexualliv).			x
2	Innebär undersökningen ett fysiskt ingrepp på forskningspersonerna (även sådant som ej avviker från rutinerna men som är ett led i forskningen)?			x
3	Är syftet med undersökningen att fysiskt eller psykiskt påverka forskningspersonerna (t.ex. behandling av övervikt) eller som innebär en uppenbar risk att påverka? (Se 4 § 2 punkten i Etikprövningslagen 2003:460)			x
4	Används biologiskt material som kan härledas till en levande eller avliden människa (t.ex. blodprov eller PAD)?			x
5	Kan frivilligheten ifrågasättas (t.ex. utsatta grupper såsom barn, dementa eller psykiskt handikappade liksom personer i uppenbar beroendeställning såsom patienter eller studenter som är direkt beroende av försöksledaren)?			x

Om någon av frågorna 1-5 besvarats "Ja" eller "Tveksamt" kan forskningsarbetet, om det genomförs på forskarnivå, kräva godkännande vid en etikprövning av regional etikprövningsnämnd (EPN).

För vidare information om Etikprövningsnämnden se www.epn.se.

Om frågorna 1-5 besvarats med ett "Nej", fortsatt egengranskningen genom att kryssa när punkten är uppfylld:

		Ja	Tveksamt	Nej
6	I den skriftliga informationen beskrivs projektet så att deltagarna förstår dess syfte och uppläggning (inklusive vad som krävs av den enskilde, t.ex. antal besök, projektlängd etc.) och på så sätt att alla detaljer som kan påverka beslut om medverkan klart framgår (mörka inget men överdriv ej heller farorna). Minderårig skall i allmänhet ha vårdnadshavares godkännande (t ex enkäter i skolklasser).	x		
7	Deltagandet i projektet är frivilligt och detta framgår tydligt i den skriftliga informationen till patient eller forskningsperson. Vidare framgår tydligt att deltagare när som helst och utan angivande av skäl kan avbryta försöket utan att detta påverkar forskningspersonens omhändertagande eller behandling eller, om studenter, betyg etc.	x		
8	Eventuellt upprättande av personregister (där data kan kopplas till fysisk person) är anmält till registeransvarig person på respektive förvaltning (PUL- ansvarig).			
9	Det finns resurser för genomförande av projektet och ansvariga för forskningspersonernas säkerhet är namngivna (prefekt, verksamhetschef eller motsvarande).			

Bilaga 5: Exempel på innehållsanalys

Meningsbärande enhet	Kod	Kategori	Tema
Det är nära hem och kul	Nära hem Kul	Anledningar till att nytta näridrottsplatserna	Positivt med näridrottsplatserna
Kul man kan träna	Man kan träna	Anledningar till att nyttja näridrottsplatserna	
För få tjejer	Tjejers frånvaro	Ojämn könsfördelning	Hinder i nyttjandet av näridrottsplatser
Mer tjejer och rättigheter för tjejer	Tjejers frånvaro	Ojämn könsfördelning	
Fler tjejer	Tjejers frånvaro	Ojämn könsfördelning	
Fler tjejer	Bara killar	Ojämn könsfördelning	
Bra för att vi utvecklas, men tråkigt för dem skrattar	De skrattar	Pojkars attityder och beteende	
För mycket killar. De skrattar åt oss tjejer för att vi är mindre bra	Hat mot tjejer	Pojkars attityder och beteende	
För mkt hat mot oss tjejer pga vårt spelförståelse	Hårda tag	Pojkars attityder och beteende	
För mycket killar. De skrattar åt oss tjejer för att vi är mindre bra	De skrattar	Pojkars attityder och beteende	

www.bth.se

BLEKINGE TEKNISKA HÖGSKOLA

Postadress: 371 79 Karlskrona Telefon: 0455 - 38 50 00